

Atpakaļ pie filmiņām un tumšās telpas

EDGARA LĀČA FOTO

Talsu tautas nama Radošajā sētā, kur pirms gada atradās cianotipijas darbnīca, šobrīd iespējams ielūkoties fotogrammas tapšanas procesā un izgatavot savu unikālo mākslas darbu uz sudraba želatīna fotopapīra. Kā pievienoto vērtību fotokluba biedri ar savām analogajām fotokamerām plāno radīt pagājušā gadsimta stilā veidotos, unikālus foto pastkaršu komplektus, atainojot zināmākās Talsu vietas.

✍ Agrita Blumberga, "Talsu Vēstis"

Analogā jeb filmiņu fotogrāfija mūsdienās iegūst aizvien lielāku nozīmi un atgūst savu popularitāti gan pieredzējušu fotogrāfu, gan jauniešu vidū. Talsu fotoklubā joprojām ir meistari, kuri pārzina šos procesus un labprāt tos demonstrē, palīdzot izprast fotogrāfijas rašanās pamatus. Turklāt Talsos ir iespējams darboties analogās, melnbaltās fotogrāfijas darbnīcā – laboratorijā, kas diennakts tumšajā laikā ikvienam interesentam ļauj iepazīt fotogrāfiju radīšanas procesu sarkanajā gaismā.

NOLASĪŠANAS IESPĒJAS MAINĀS

Talsu fotokluba vadītājs un fotogrāfs Uldis Balga atklāj, ka darbnīca radās no impulsa. Tuvojoties Talsu tautas nama 110 gadu jubilejai, radusies vēlme izveidot retrospekciju un atskatīties uz to, kā nams izskatījies sākumposmā. "Mēs visi fotografējam daudz un diktī, bet, ja pēc 100 gadiem kādam vajadzēs reālu bildi, kur to dabūt? Bilde ir visur un nav nekur. Dators var nokrist zemē, ārējais cietais disks var aiziet bojā... Reti kurš bildes tur divos ārējos cietos diskos un pārraksta. Mainās nolasišanas iespējas – disketi vairs nevar nolasīt, kompaktdisku daudzus datoros nevar nolasīt, bet kartiņa var stāvēt, jo materiāls, uz kā izgatavoja vecās kartiņas, ir

ilgmūžīgs. Attēls tiek veidots no sudraba sāļiem un nav pakļauts skābeklim – tik ilgi, cik papīra pamatne nes attēlu, tik ilgi tas arī saglabājas." Pagājušā gadsimta stilā veidotos fotopastkaršu komplektus plānots dāvināt Talsu novada muzejam, kā arī radīt fotogrāfiju izstādi, kas Talsu tautas namā būs aplūkojama decembrī.

STABILS NIŠAS PRODUKTS

Ar interesantu izstādi noslēgusies arī cianotipijas darbnīca, kur pirms gada tumšajos un garajos ziemas vakaros fotokluba vadītājs cianotipijās iemūžināja grāmatu "Kalendārs mani sauc". Cianotipijas ir alternatīvās fotogrāfijas veids, kas balstās uz dzelzs sāļu jutīgumu pret ultravioleto starojumu. Pateicoties tam, iespējams iegūt fotoattēlu ar spilgti izteiktu zilu toni pat uz parasta akvareļpapīra. Vēlāk fotogrāfijas gleznotāja Andra Biezbarža izpildījumā pārtapa gleznās. Iespēju turpināt darbu Talsu tautas nama Radošajā sētā un iepazīstināt ar sevi plašāku sabiedrības daļu fotoklubs izmantoja arī šogad. "Pasludinājām telpu par atvērto darbnīcu – visi, kam šis process interesē, var droši ienākt. Atsaucība nav liela, bet ir pietiekama – pārsvarā darbnīcu apmeklēja ģimenes ar bērniem," atklāj U.Balga.

"Fotopapīrs no vienas puses ir pārklāts ar želatīnu, kurā ir izšķīdināti sudraba sāļi jeb sudraba graudiņi, kas gaismā paliek melni. Lai melno krāsu pa-

• **FOTOGRAMMA** – pozitīvs vai negatīvs priekšmetu siluetu attēls, ko iegūst tieši uz fotopapīra, nelietojot fotoaparātu; iegūst ar kontaktmetodi, novietojot objektus tieši uz fotopapīra un eksponējot ar virzītas gaismas plūsmu vai ar projekcijas metodi; izmanto mākslas fotogrāfijā, lietišķajā grafikā, botānikā, kopiju iegūšanai no dažādām detaļām, arī no rasējumiem un grafiskiem attēliem.

stiprinātu, lieto šķīdumu, ko sauc par attīstītāju. Kad attēls ir iegūts un noskalots, to stabilizē," fotogrammas iegūšanas procesu raksturo U. Balga. "Šķīdumi nav indīgi, nav kodīgi, bet nav arī veselīgi, tāpēc darbs notiek ar pincetēm. Ļoti būtiska sastāvdaļa, ja domā par ilgmūžību, ir skalošana. Ja grib, lai bilde glabājas un nedzeltē, jāizskalo ķīmijā, ar ko tā sasūkusies.

Fotofilmas, attīstīšanas ķīmija un fotopapīri joprojām tiek ražoti – visu vajadzīgo ir iespējams iegādāties tepat Rīgā. Tas nozīmē, ka fotografēšana ar melnbaltu fotofilmu un sudraba želatīna fotogrāfiju iegūšana ir stabils nišas produkts. Tikko rūpnīcas kaut kādu iemeslu dēļ pārstās tās ražot, varētu teikt, ka niša būs izbeigusies, jo pašam ražot fotofilmas ir sarežģīti. Tad interesenti samazināsies vēl desmit reižu."

DOMĀŠANA FOTOGRAFĪJU KONTEKSTĀ ATŠKIRAS

Darbnīcā iespējams apskatīt arī fotoplates – ar fotoemulsiju pārklātas

stikla plates. "Gaismas jutīgais slānis tiek uzklāts uz stikla. Ir fotogrāfi, kas uz stikla platēm fotografē slavenības – attēls nav kā uz glancētā žurnāla vāka, bet ar saviem defektiem un piesitienu. Kamerām principi ir tādi paši kā mobilajam telefonam – ir objektīvs, obligāta sastāvdaļa ir tumšā telpa un otrā galā gaismas uztvērējs – agrāk tas bija gaismas jutīgais materiāls, bet tagad – digitālais sensors. Šis trīs daļas – objektīvs, tumšā telpa un gaismas uztvērējs – šobrīd ir mērāmi milimetros, bet fizikālie procesi un fizikas likumi ir nemainīgi.

Gribas, lai no zemes virsas nepazūd tas, ar ko es kā fotogrāfs esmu audzis. Ilgus gadus esmu apguvis dažādas tehnikas, nianšes un paņēmienus. Man ir prieks, ka klubā ir jaunieši, kas par to interesējas. Viens ir šis process, bet otrs ir domāšana, kas fotogrāfiju kontekstā radikāli atšķiras. Fotografējot ar digitālo kameru, atlases process norit pēc foto uzņemšanas, bet, dodoties dabā ar plato filmu, jādama pirms foto uzņemšanas." ■

Bez aizspriedumiem neiztikt

✍ Līga Gabrāne, "Kurzemnieks"

Demokrātijas fonds, kas plašāk zināms kā organizācija, kas Kuldīgā attīstījusi ideju par Demokrātijas kvartālu, šoruden piedāvāja lekciju ciklu par aizspriedumiem. To vadīja filozofs ĢIRTS JANKOVSKIS, ar kuru runājāms par to, ko šādās lekcijās iegūst sabiedrība un ko viņš pats.

– Kad un kā sāki lasīt filozofijas lekcijas ikvienam?

– Tas ir garāks stāsts. Pie aizspriedumu analīzes es nonācu, apmēram pirms desmit gadiem rakstot savu doktora disertāciju. Tajā laikā es strādāju par pasniedzēju Rīgas Stradiņa universitātē, kur mācīju topošos ārstus. Tur es pieteicu kursu par tēmu "Aizspriedumu analīzes". Nolasīju šīs lekcijas topošajiem ārstiem un pēc tam arī, strādājot Mākslas akadēmijā, lasīju lekcijas par šo tēmu, tikai citā rakursā. Un tad secināju, ka aizspriedumu analīzes ir piemērotas jebkuram. Lasot šīs lekcijas, es vienlaikus trenējos tikt vaļā no filozofiskiem terminiem, lai mani saprastu arī tie, kuri nav studējuši filozofiju. Pirmo lekciju jebkuram interesentam lasīju pagājušajā gadā Demokrātijas kvartālā un saņēmu pozitīvas atsauksmes.

Lai spētu saprast sevi un saprast otru, ir nepieciešams apzināties savus aizspriedumus. Tas nenozīmē uzreiz tos atcelt, bet panākt, ka pašam top skaidrāks, kāpēc es uzskatu vienu lietu par pareizu, citu – par nepareizu, bet savukārt cits cilvēks domā citādāk. Latviešu valodā mums ir spilgts aizspriedums pret filozofiju. Proti, ar vārdu *filozofēt* mēdz apzīmēt to, ka kāds runā bezjēdzīgas lietas. Manā interpretācijā (ko vēsturiski, visticamāk, pārbaudīt nevar), iespējams, bijis tā, ka tad, kad latviešu zemnieks redz muižkungu piesaulītē runājam nesaprotamas lietas, kas būtu filozofija, zemnieks nodomājis, ka labāk tā vietā būtu gājis zemi art. Manu lekciju netiešais mērķis ir arī parādīt, ka filozofija nav nejēdzīga. Labāk saprast, kā tu rīkojies un kāpēc tu rīkojies vienā vai otrā veidā, ir būtiski, jo bieži vien mēs nodzīvojam dzīvi visādos nejēdzīgos pieņēmumos.

– Vai filozofija ir arī praktiska?

– Pastāv tāds priekšstats, ka izmērāmais un praktiski lietderīgais ir tas, kas rada jēgu dzīvē. Taču klasisks piemērs ir par to, ka cirvis pats par sevi nav ne praktisks, ne lietderīgs. Tikai cilvēks, kas paņem cirvi rokā, ieliek tajā jēgu. To var izmantot malkas skaldīšanai, tā var būt vēsturiska piemiņa no vecvecitēva, un tas var būt arī slepkavības ierocis. Tajā, kā mēs pasauli liekam lietā vai kā tajā orientējamies, kā izvēlamies strādāt, bez filozofijas nevar.

– Vai vari pateikt, kādi ir mūsu biežākie aizspriedumi sabiedrībā?

– Pēc būtības aizspriedums pasaka, ka aiz katra sprieduma ir spriedums. Publiskajām lekcijām ievērojama tēma, kas ir acimredzamas, bet neienāk prātā, ka tās piedalās aizspriedumu veidošanā. Piemēram, pirmā tēma bija par garšas aizspriedumiem. Kopā analizējām, kas nosaka garšu. Mums šķiet, ka mums kaut kas garšo, bet īstenībā pati mēle jau ir aizspriedumaina. Piemēram, atceros, ka tad, kad deviņdesmitajos gados Latvijā ienāca ārzemju košļenes, bija uzskats, ka Baltijas valstīs mēle ir aizspriedumaina pret anīsu vai lakricu (tagad precīzi neatceros, kuru no tiem).

LAURAS VILERTES FOTO

"Es varu teikt: ārā skaisti snieg, un man gribas ticēt, ka snieg ir skaists. No otras puses, es jau apzinos, ka pats piešķiru tam šo skaistumu," skaidro filozofs Ģirts Jankovskis.

...cirvis pats par sevi nav ne praktisks, ne lietderīgs. Tikai cilvēks, kas paņem cirvi rokā, ieliek tajā jēgu.

Citur anīss ir patīkama garša, bet Baltijas valstīs – ne. Līdz ar to "Orbit" mums tika piedāvāts bez šīs garšas. Mums šķiet, ka mums dabīgi kaut kas negaršo, bet īstenībā tā ir mēle, kas kaut kādā veidā trenējas. Piemēram, ar vīniem vai olīvām mēdz būt tā, ka sākumā daudzliem negaršo, bet tad mēli sāk mācīt un rodas cits aizspriedums, ka šī garša, kas sākumā nepatika, ir garšīga.

– Vai šie aizspriedumi mums ir visiem kopīgi, vai katram ir arī savi?

– Jautājums ir par to, kā šos aizspriedumus varētu nošķirt. Ir kādi aizspriedumi, kas veidojas no tavas dzīves pieredzes, un tie var būt individuāli. Taču tas, kas mani interesē un par ko runāju lekcijās, ir aizspriedumi, kas raksturīgi kultūrtelpai, sabiedrībai. Pēc garšas sekoja tādas tēmas kā acs aizspriedu-

mi, ķermenis, valoda. Piemēram, mums var šķist, ka mums katram ir kādas individuālas nozīmes valodai, bet īstenībā valoda nevar būt privāta. Valoda vienmēr ir iesaistoša. Par aizspriedumiem mēs katrs individuāli domājam, ka tie ir vispārīgi un dabiski doti, piemēram, kā mēle, acs, ķermenis. Taču īstenībā, ja uz to skatās kā uz orgānu, kas spriež, tad dabiskums paliek apšaubāms.

– Kurā brīdī tevi pašu ieinteresēja aizspriedumu tēma, kad sāki to pētīt?

– Hansa Georga Gadamera filozofija pievērsa manu uzmanību tam, ka pati valoda jau spriež, pirms mēs kaut ko sakām. Un es sapratu, ka tas ir būtisks aspekts, ko pārdomāt. Tas, kas mani interesē un ko es pētīju, ir saprašana, kādā veidā mēs saprotam. Aizspriedumi ir viens no saprašanas noteikumiem. Ja nav neviena sprieduma, mēs neko nevaram saprast. Un pēc būtības aizspriedums pasaka, ka aiz katra sprieduma ir spriedums. Aizspriedums ne vienmēr ir kaut kas slikts, un iztikt bez tiem nemaz nav iespējams.

– Tu esi vadošais pētnieks Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūtā. Ko tu šobrīd pēti?

– Mans autors ir Hēgelis, taču šobrīd es pētīju sociālo mediju uztveri. Mēģinu modelēt iespējamus riskus un ieguvumus, konstatēt fenomenus, kas ietekmē uztveri, un tamlīdzīgi. Mēģinu interpretēt aktuālās problēmas caur klasiskās filozofijas prizmu.

– Kā pats sāki nodarboties ar filozofiju?

– No sākuma pastudēju Rīgas Tehniskajā universitātē (RTU) būvniecību. Gribēju studēt arhitektūru, bet iestājeksāmenos zīmēšanā man atzīme bija "8", kas izrādījās nedaudz par maz. Taču matemātikā man bija viens no augstākajiem rezultātiem, un RTU man atļāva izvēlēties jebkuru citu studiju virzienu. Izvēlējos būvniecību ar domu, ka pēc tam pāriešu uz arhitektūru. Nostudēju vienu gadu, ar atzīmēm viss bija labi, bet es secināju, ka nevēlos būt būvnieks, un iestājos *filozofs*.

– Kas ir tas, kas pamudināja pievērsties filozofijai?

– Nezinu... Varbūt domāšanas brīvība. Vienmēr esmu bijis radošs, cik es sevi atceros, vienmēr esmu gleznojis. Un vienlaikus man padevās un patika matemātika. Šīs abas lietas var apvienot filozofijā – tā ir radoša no vienas puses un no otras – kaut kas matemātisks, tīrais prāts. Varbūt tas ir tas, kas man patika, ka nav pārāk eksakti un nav pārāk humanitāri. Kaut gan varbūt pastāv priekšstats, ka filozofija ir humanitāra disciplīna, tā pēc savas būtības ir ļoti matemātiska.

– Vai patlaban lasi lekcijas arī studentiem?

– Jā, Liepājas Universitātē.

– Vai lekcijas, kurās tu sastopies ar ļoti dažādiem cilvēkiem, kā, piemēram, nesen Kuldīgā nolasītajā ciklā, tev pašam arī ko dod? Kas ir tas, ko tu saņem pretī?

– Ar augstskolu studentiem ir tā, ka viņi uz tevi skatās kā uz pasniedzēju un mums veidojas vertikāls dialogs – viens ir zinošais, otrs – nezinošs, un to salauzt ir pagrūti. Kuldīgā notikušajā lekciju ciklā man patika uzstādījums, ka neviens šajā telpā nav tas gudrais. Principā jau es to daru, lai es iegūtu, jo katrs cilvēks atnes savu perspektīvu. Atceros, ka ļoti interesanta bija diskusija par ķermeņa aizspriedumiem, kad bija jautājums par mīlestību. Diskutējām arī par to, vai ķermenis ir skaists pēc būtības vai ne. Vai neglīts cilvēks var būt skaists. Vai viņš var būt ne tikai garīgi skaists, bet arī ķermeniski. Tas bija ļoti interesanti, un šīs sarunas mani mudināja vēlreiz pārlasīt Kantu.

– Ko tu gribēji Kanta filozofijā atrast?

– Gribēju pārbaudīt, vai Kanta dotā skaistā definīcija pieļauj vai nepieļauj, ka skaistais var būt neglīts.

Pēc Kanta filozofijas īsti nevarētu teikt, ka neglītāis ir arī estētiskais. Taču pēc būtības viņš runā par to, ka skaistā pieredze ir subjektīva, bet tajā pašā laikā tiecas būt objektīva. Proti, ja man kaut kas šķiet skaists, es domāju, ka pati lieta ir skaista. Es varu teikt: ārā skaisti snieg, un man gribas ticēt, ka snieg ir skaists. No otras puses, es jau apzinos, ka pats piešķiru tam šo skaistumu. Subjektīvais un objektīvais skaistajā saplūst, jo mēs gribam ticēt tam, ka lietas ir skaistas, un nevis tam, ka tas ir tikai mūsu redzējums. Tāpēc mēs esam gatavi kauties ar citiem par skaisto, jo mums gribas arī viņiem pierādīt, ka tas tā ir.

– Vai redzi sabiedrības pieprasījumu pēc filozofijas lekcijām?

– Es gribētu turpināt vadīt lekcijas un noteikti to darišu. Pagaidām tikai precīzi nezinu, kad un kur. Šis gads ir bijis diezgan intensīvs, taču es noteikti turpināšu, jo šī forma – lasīt lekcijas ārpus universitātes – man ļoti patīk. Esmu pārliecināts, ka vasarā atkal kaut ko Kuldīgā lasīšu, iespējams, arī Liepājā, ja būs tāda iespēja. ■

Laikmeta domu un runu spogulis

✍ Ieva Vilmane, "Saldus Zeme"

“Ne līdz galam patiesība, bet ne kriptaiņas melu – tā būtu jāraugās uz faktu, ka Saldus ir latviešu kalendāru šūpulis,” iesaka Jaņa Rozentāla Saldus vēstures un mākslas muzeja pedagoģe Sandra Leitholde.

Speciāliste parakusies dziļāk vēsturnieku un literātu vidū cienīta saldenieka Valdemāra Anciša izcēltam faktam latviešu kalendāru vēsturē. Tēma piesaistīja viņas uzmanību, un nu muzeja stundu saraksts papildināts ar 12. nodarbību – “Kalendāru patiesības”.

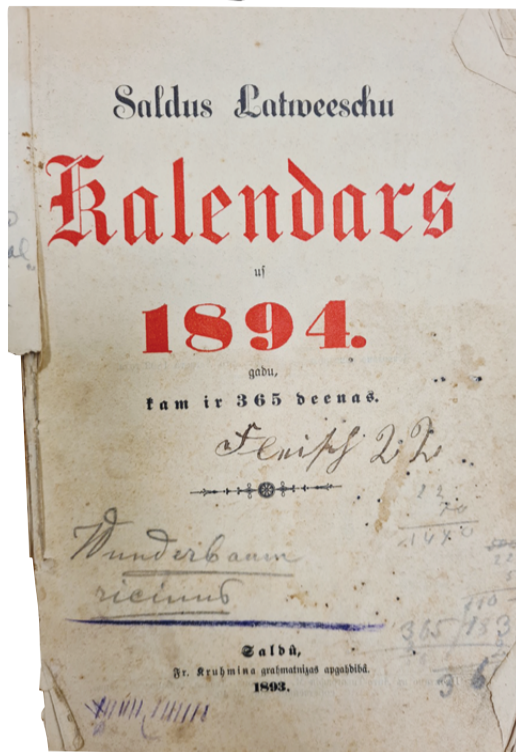
Mani pieņēma pirmajā skolēnu grupā, un tā pirms dažām nedēļām uz nepilnu stundu kļuva par Saldus pamatskolas 7. klases skolnieci. Veikli tiku galā ar Saules un Mēness kalendāru, toties apmaldījos mūžīgā kalendāra stabiņos un rindās. Diemžēl neko nesapratu no pi kalendārās sistēmas, bet bez aizķeršanās izlasīju visus tekstus vecajā drukā. Skolēniem nodarbiņa atsauca atmiņā pērnā gada literatūras stundu un iezīmēja vairākas tēmas, kuras jāapgūst vēsturē.

Saldus muzeja krājumā ir diezgan daudz dažādu laiku un tēmu kalendāri, tādēļ nodarbības dalībnieki gūst vispusīgu ieskatu. “Muzejam paveicās, ka kādu dienu pie mūsu durvīm bija atstāta kaudze ar seniem kalendāriem. Daži no tiem interesanti tāpēc, ka ir ar īpašnieku piezīmēm par svarīgiem darbiem, laikapstākļiem,” stāsta Sandra Leitholde.

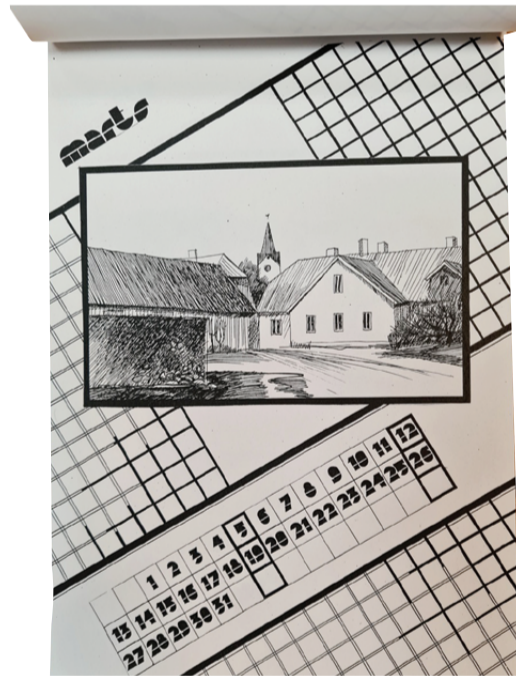
“Kalendāru patiesībām” sastādīta mācību burtnīca no vairākiem Saldus muzejā glabātiem eksemplāriem. “Jocīgs,” tā par burtnīcai izvēlētu kalendārija paraugu sacīja skolēni. Viņi nesaprata, kādēļ 1929. gadā kādam savajadzējās dienu un mēnešu reģistrā normālus personvārdus aizstāt ar pārspīlēti tautiskiem. Novaidējos, 24. decembra lodziņā neizlasījusi ne “Ieva”, ne “Adams”, bet gan “Milviesis”. “Lūcijas” vietā – “Glīta”, “Jukums” nomainīts pret “Varonu”, bet “Toms” – pret “Giedvili”!

Sašutumu drīz nomāc patriotisks lepnums – Sandra Leitholde atgriezās pie stundas iesākumā pieminēta fakta, ka pirmais latviešu kalendārs izdots 18. gadsimta vidū Saldus novada teritorijā, agrākajā Kursiņu un Zvārdes draudzē. Pedagoģe precizēja: “Toreiz tajā kalpoja astronomijā un astroloģijā ļoti ieinteresēts mācītājs Georgs Vilhelms Krīgers. Viņš izdeva vairākus kalendārus vācu valodā, bet 1758. gadā sastādīja “Jauno un Veco Latviešu Laiku–Grāmatu”. Tā ir pirmais zināmais kalendārs latviešu valodā, tāpēc jāpieļauj varbūtība, ka bija vēl kāds un latviešu kalendāra dzimtene tomēr ir citur.” Krīgers kabatas formāta izdevumam kalendāriju nokopēja no sava vācu kalendāra, bet pārējās lapās latviešu valodā izglītoja par Kosmosu un Zemes uzbūvi, skaidroja, kas ir debesu velve un kāpēc līdz tai jāiet 142 miljonus gadu.

S. Leitholde mūs rosināja ar kritisku aci pārskatīt izdevumus no muzeja krājuma un pašiem parliecināties, cik precīzi tie atspoguļo sava laika domas un runas. Piemēram, “Laika zoba kalendārs

Pirmais saldenieku kalendārs. Friča Krūmiņa izdevums pielīdzināms vietējo veikalu skatlogiem un pakalpojumu katalogam, jo trešo daļu kalendāra aizņem reklāmas.

Saldus Mākslas skolas absolventa diplomdarbs ir 27 gadus vecs. Tas kalendāru vēsturē vēsta par laiku, kad šie izdevumi vairs nesaistās ar baznīcas monopolu vai dārgu izdevējdarbību, bet gan ar ikvienam realizējamu projektu.

1929. gadam” ir krāsains, tātad bija padārgs, bet satura ziņā mūsu dienu cilvēkam, iespējams, par smagu, jo apsaukā cilvēkus viņu tautības (vislielākā zalve tika ebrejiem), turības un politisku uzskatu dēļ. Toties nacistu okupācijas laika izdevumā ne miņas no ideoloģijas un visa uzmanība pievērsta cilvēku izdzīvošanai kara apstākļos. Kalendāra lasītāji uzzināja, ko taupīt, kā sasildīties, izmazgāt veļu bez ziepēm un daudz citu ikdienai noderīgu padomu. 20. gadsimta sākumā

IEVAS VILMANES FOTO

Mācību stunda muzejā Saldus pamatskolas 7. klases skolēniem.

INTERESANTI

Diena bez datuma

• 1958. gada februārī laikraksts “Rīgas Balss” ziņoja: “Kalendāra reformēšanas komiteja darbojas pie Apvienoto Nāciju Organizācijas Ekonomiskās un sociālās padomes. Šī komiteja izskatījusi ap 200 dažādu projektu.

• Viens paredz gadu dalīt četros ceturkšņos, katrā pa 91 dienai. Katra ceturkšņa pirmajā mēnesī (janvārī, aprīlī, jūlijā, oktobrī) būtu 31 diena, pārējos – 30. Katrā ceturksnī 13 septiņdienu nedēļu. Pie tam katrs ceturksnis sākas svētdienā. Pēc šāda dalījuma gadā iznāk tikai 364 dienas, tādēļ pēc 30. decembra paredzēta diena bez datuma un nedēļas dienas nosaukuma. Šī diena būtu starptautiski svētki – miera, labas gribas un visu zemju tautu sadarbības diena. Garajos gados otra šāda diena būtu starp 30. jūniju un 1. jūliju.”

Kalendāra maiņa Latvijā

• Gregora kalendāru jeb jauno stilu Kurzemes hercogistē ieviesa 1700. gadā, bet 1795. gadā, kad Kurzemi un Latgali pievienoja pareizticīgajai Krievijas Impērijai, laiku sāka skaitīt pēc Jūlija kalendāra jeb vecā stila. Latviešu atgriešanos pie iepriekšējās laika skaitīšanas sistēmas iesāka Vācijas armija 1915. gada maijā, bet noslēdza Padomju Krievija 1918. gada maijā. Jau 1910. gadā Krievijas Valsts padome bija gatava pakāpeniski likvidēt 13 dienu starpību, taču zaudēja Krievijas pareizticīgo baznīcas sinodes argumentiem, un valsts palika pie Jūlija kalendāra.

kalendāru sastādītāji reaģēja uz preču viltojumiem, tāpēc pamācība lasītājus, kā atšķirt īstu pienu, cukuru, kafiju, sviestu, šokolādi, etiķi, sinepes un citus produktus. “Kalendāri daudzās ģimenēs ilgi bija vienīgā laicīgā lasāmviela, tāpēc tie ietekmēja cilvēku uzskatus,” piebilda muzeja pedagoģe un atvēra 1942. gada izdevumu, kurš apgalvoja: sieviešu smadzenes nav noderīgas zinātniskam darbam.

Lektore daļu stundas veltīja saldeniekiem domātiem izdevumiem. Pats pirmais,

1894. gadam sastādītais, glabājas muzeja krātuvē. Tā simto jubileju Valdemārs Ancītis atzīmēja savā “Saldus kalendārā”. To uzskatīja par 40. saldeniekiem izdoto kalendāru. Pēcāk laika grāmatas sastādījuši Saldus novada uzņēmumi, organizācijas, kolektīvi, arī dzimtas un draugu kopas. Šķiet, ka mūžsena bijusi laikraksta “Saldus Zeme” tradīcija izdot savu kalendāru un to uzdāvināt abonentiem reizē ar gada pirmo avīzes numuru. Šajā ziņā 2023. gads mūsu lasītājiem būs citādāks.■

Teātris

- ◊ 10. janvārī **teātra namā “Jūras vārti” Ventspilī** Dailes teātra izrāde “Spēles ar Jūliju”. Iestudējums veidots pēc dramaturga un rakstnieka Romāna Dolžanska versijas par Augusta Strindberga lugu. Režisors – Viesturs Meikšāns, lomās – Ieva Segliņa, Lauris Dzelzītis, Anete Krasovska, Kārlis Arnolds Avots.
- ◊ 13. janvārī **Liepājas teātra mazajā zālē** pirmizrāde Rasas Bugavičutes-Pēces lugai “Dziesmu svētki” Matīsa Budovska režijā. Lai arī šajā izrādē tiks runāts par Dziesmu svētkiem, jautājums beigu beigās ir par mums pašiem – kā saglabāt savu balsi pēc lielās dziedāšanas un kā šajos sajukušajos laikos vienoties ne tikai dziesmā, bet arī sarunā. Lomās: Kaspars Gods, Anda Albuže, Sandis Pēcis un Rolands Beķeris.
- ◊ 13. janvārī **Laidzes Brīvā laika pavadīšanas centrā** viesosies amatiereteātris “Ive” ar izrādi “Četras dāmas un džokers”.
- ◊ 14. janvārī **Padures muižā** Mārtiņa Vilsona dzejas izrāde “Čaks. Vilsons. Iedomu spoguļi.”
- ◊ 16. janvārī **teātra namā “Jūras vārti” Ventspilī** izrāde krievu valodā “Meistars un Margarita”, ko pēc Mihaila Bulgakova romāna motīviem iestudējis režisors Valērijs Beļakovičs. Lomās: Diāna Rozovļana, Antons Naumovs, Igors Haļizovs, Ivars Kalniņš un citi.
- ◊ 29. janvārī **teātra namā “Jūras vārti” Ventspilī** muzikāls svētku stāsts visai ģimenei “Šreka trakais jaunais gads”. Izrādes režisors – Imants Strads, piedalās aktieri no vairākiem Latvijas teātriem.

Māksla

◊ Līdz 8. janvārim **teātra namā “Jūras vārti” Ventspilī** mākslinieka Ilmāra Blumberga (1945–2016) personālizstāde “Neredzamā nozīme”.

◊ Visu janvāri **galerijā “Romās dārzs”** jaunatvērtajā Leļļu mākslas un dizaina muzejā apskatāma pamatekspozīcija “Kofermājiņu ceļojums” – 19. un 20. gadsimta leļļu, rotaļlietu un sadzīves priekšmetu kolekcija, kā arī Ināras Liepas seno eglīšu rotājumu un Ziemassvētku apsveikuma kartīšu ekspozīcija un mākslinieces Džemmas Skulmes bērniības zīmējumi un Otto Skulmes skices.

◊ Janvārī **Jaņa Rozentāla Saldus vēstures un mākslas muzejā** mākslinieces Anitas Kuņickas veidotu ādas un zīda piespraužu, kaklarotu, matu aksesuāru un citu rotu izstāde “Dabas elpa ziedu burvībā”. Turpat arī izstāde “Likumsargi” par simts gadiem Saldus policijas un milicijas vēsturi.

◊ Visu janvāri **Livonijas ordeņa pilī Ventspilī** Siljas Pogules tekstildarbu izstāde “Modulāro saldumu izlase” un Agijas Stakas zīmējumu izstāde “Rūķi ir īstī!”.

◊ Līdz 7. februārim **Kuldīgas bibliotēkā** TTMS “Kuldīgas palete” gleznu izstāde “Ziemas noskaņās”.

Citas lietas

- ◊ 6. janvārī **Kuldīgas Kultūras centrā** tautas deju koncerts “Krikumu krikumiņi”. BDK “Stariņš” un TDA “Venta” izdejos raibi raibos deju rakstus.
- ◊ 12. janvārī **Kuldīgas bibliotēkā** tikšanās ar publicistu, rakstnieku Jurģi Liepnieku.
- ◊ 14. janvārī **Skrundas kultūras namā** amatieru kolektīvu atskaites koncerts.
- ◊ 13. janvārī **Virbu kultūras namā** uz danču vakaru aicināti visi, kuri vēlas dejot latviešu dančus.
- ◊ 14. janvārī **Rojas Jūras zvejniecības muzejā** būs iespēja apmeklēt rokdarbu radošās darbnīcas kopā ar žurnāla “Praktiskie Rokdarbi” meistariem.
- ◊ 29. janvārī **Skrundā** Karoga diena.
- ◊ Līdz 31. janvārim **Saldus novada Nīgrandes pagasta vēstures klētī** 50. un 60. gadu svētku kartīšu izstāde.

Mūzika

◊ 7. janvārī **koncertzālē “Lielais dzintars” Liepājā** ar dvēselisku noskaņu programmu viesosies čellists Valters Pūce un pianists Dainis Tenis. Programma veidota kā abu mūziķu dialogs, ko papildinās Rīgas Doma zēnu koris diriģenta Mārtiņa Klišāna vadībā – jautrs, skumjš, komisks un nopietns. Katrs atskaņotais skaņdarbs būs kā atsevišķa saruna, kuras pamatā ir kāda labi zināma melodija, kas pārvērsta jaunā muzikālā stāstā. Programmā skanēs Mārtiņa Brauna, Zigmara Liepiņa, Raimonda Macata, Imanta Kalniņa un citu Latvijas un pasaules dižāko komponistu skaņdarbi jaunās aranžijās.

◊ 7. janvārī **Stendes tautas namā** būs vīru vokālā ansambļa “Stende” 10 gadu jubilejas koncerts.

◊ 8. janvārī **Sabiles ev. lut. baznīcā** izskanēs vokālā ansambļa “Do-Re-Mi” (vadītāja Dzintra Linde) koncerts.

◊ 13. un 14. janvārī **koncertzālē “Lielais dzintars”** Liepājas Simfoniskais orķestris piedāvā noskatīties muzikālu izrādi “Mazais princis”, kas tapis režisores Zanes Kreicbergas tandēmā ar komponistu Andri Vecumnieku. Slavēno Antuāna de Sent-Ekziperī stāstu izspēlēs flautists Reinis Lapa, obojists Mārtiņš Zālīte, klarnetists Kārlis Catlaks, fagotists Artis Zēns, mežradnieks Ingus Novičāns un trompetists Mārtiņš Zujs kopā ar aktieri Ēriku Vilsonu.

◊ 14. janvārī **Talsu tautas namā** būs Valtera Pūces un Daiņa Teņa koncerts.

◊ 14. janvārī **Liepājas Mūzikas, mākslas un dizaina vidusskolas Melngaiļi zālē** notiks komponista Ernesta Vilsona kopā ar klarnetistu Artūru Čukuru un scenogrāfi Beati Poikāni radītā skaņdarba “Balinātavas” pirmatskaņojums. Skaņdarba pamatā ir trīs elementu mijiedarbība – instruments (klarnete), tā spēles tehnika un tās mijiedarbība ar telpu, kurā skaņdarbs tiek atskaņots.

◊ 14. janvārī **Kuldīgas Kultūras centrā** ukraiņu – latviešu grupas “Varakuta” koncerts. Latviešu mūziķe Katrīna Gupalo un ukraiņu dziedātājas Viktorija Prituļaka, Anastasija Vasilenko, Anastasija Jacenko un Larisa Šeleta.

◊ 15. janvārī **teātra namā “Jūras vārti” Ventspilī** dziesmu spēle “Šveiks – toreiz un tagad”. Tajā izskanēs Ivara Vignera un Valta Pūces dziesmas ar Jāņa Petera un Pētera Brūvera vārdiem. Uzvedumā piedalās: Valters Krauze, Riņhards Lepers, Mārtiņš Kanters, Inta Gudovska, Anita Levša, Olga Stupiņa un mūziķu grupa Mārcis Auziņa vadībā, kā arī dejotāji Beāte Svarinska un Kristaps Pelēkais.

◊ 18. janvārī **Ventspils koncertzālē “Latvija”** Valsts akadēmiskā kora “Latvija” a cappella koncerts “Latvija Eiropā, Eiropa Latvijā”. Diriģents, kora mākslinieciskais vadītājs Māris Sirmāis. Koncertprogrammā Arvo Pērtā, Johanna Brāmsa, Francisca Pulenka, Svēna-Dāvida Sandstrēma un daudzu citu Eiropas komponistu darbi.

◊ 21. janvārī **Ventspils Kultūras centrā** sieviešu senioru kora “Ziemeļzvaigzne” koncerts.

◊ 21. janvārī **Ventspils koncertzālē “Latvija”** starptautiskais bardu saiets “Tatjanas diena” koncerts.

◊ 28. janvārī **Ventspils Kultūras centrā** baltkrievu dziesmu ansambļa “Žuravinka” 20 gadu jubilejas koncertuzvedums.

◊ 28. janvārī **Ventspils koncertzālē “Latvija”**, atzīmējot komponista Zigmara Liepiņa jubileju, tiks atskaņota Mirdzas Zīveres jaunā programma “Par svarīgo”. Koncertā piedalīsies Mirdza Zīvere, Zigmars Liepiņš, grupa “Lupa” – Dāvis Jurka, Ritvars Garoza, Valters Sprūdžs, Andris Buiķis un Jānis Kalniņš.